Hónapló

Dalos György

Időjárások

Jeruzsálem–Budapest–Berlin, 2022. november

Péntek délután háromnegyed négykor léptünk ki A.-val a Hotel Tower Jerusalem kapuján, hogy felszálljunk a reptéri kisbuszra. Hátunkat nyárias nap sütötte, a hőmérséklet húsz fok volt. Este tizenegykor érkeztünk a berlini repülőtérre, ahol éppen mínusz hatot mértek dérrel, hóval, zúzmarával. Ez a huszonhat foknyi különbség is érzékeltette velünk, hogy csekély hét óra alatt világokat cseréltünk, és a Jeruzsálemben töltött öt és fél nap egzotikus szigetként épül majd be szokványos hétköznapjainkba. Némi nagyzolással azt is állíthatnám, hogy napok alatt Oroszországba is eljutottunk, mégpedig vízum nélkül, lévén az általunk meglátogatott Szergej-palota és a Russzkoje podvorje (Russian Compound), az ortodox egyházi misszió központja orosz felségterület, pontosabban az utóbbira az Orosz Föderáció, mint a cári hatalomtól reá maradt kulturális örökségre, makacsul igényt tart. Jártunk továbbá francia földön is, minthogy a Királyok Sírja francia védnökség alatt áll. Egy véletlenül nyitva felejtett mellékbejáraton be is csusszantunk a szent helyre, de hamarosan és nem túl barátságosan kitessékeltek bennünket, minthogy oda csak szervezett formában és vezetővel szabad bemenni. Ezúttal sem mulasztottuk el Kelet-Jeruzsálemet, amely ugyan tényszerűen izraeli terület, de lakói a Palesztin Állam részének tekintik.

Sokadszor járok itt, és minden alkalommal megkísért a hazatérés érzése. Mi sem volna egyszerűbb, mint ezt a visszatérő reminiszcenciát ráfogni a származásomra. Valójában azonban többről és kevesebbről van szó: különböző kulturális élményekről, amelyek rímelnek saját múltamra. Legkevésbé magyar élményekről, hiszen a magyar diaszpóra jelenléte mindinkább visszahúzódik a digitális térbe, míg az egykori Szovjetunióból még ma is zajlik a bevándorlás, legutóbb éppen az oroszországi és ukrajnai zsidóság maradékának páni menekülésére került sor. A régi és új csoportok kulturális életének egyik központja a Városi Orosz Könyvtár. Ezúttal egy számomra különös rendezvényen lehettem jelen. Belaruszból elszármazott zsidók emlékeztek meg egy a világban alig ismert rémületes eseményről: „Az Agyonlőtt Költők Éjszakájáról". A háttér: 1937. november 29-ről 30-ra virradó éjszakán a GPU kivégzőosztaga összesen 132 személyt lőtt agyon és temetett el névtelenül tömegsírban. A Sztálin által jóváhagyott listán persze nemcsak lírikusok szerepeltek, hanem prózaírók, kritikusok, tudósok, művészek és elhajlással vádolt párt- és állami vezetők is. Gyakorlatilag a nyolcmilliós kis szovjetköztársaság szellemi elitjének megtizedelése vette kezdetét ezen az éjszakán

az akkor szokványos koholt vádak – trockizmus, cionizmus, nacionalizmus, kémkedés – alapján. Az áldozatok rehabilitációja 1988-ig váratott magára.

Mintegy húszan ültek most az Orosz Könyvtárban, történészek és írók idézték fel a „fekete éjszaka" emlékét, verseket, prózatöredékeket olvastak fel a kivégzett szerzőktől, s tették ezt orosz és belorusz nyelven. A jelenlévők átlagéletkora hatvan és nyolcvan között lehetett, Brezsnyev alatt szocializálódtak, s nyilván nem jókedvükben döntöttek úgy, hogy elhagyják szülőhelyüket, hogy ha már a tonnasúlyú történelemtől nem is szabadulhatnak meg, legalább Lukasenko immár harmadik évtizedébe lépő zsarnokságát ne kelljen a helyszínen végigszenvedniük. Bevándorlásuk nem okvetlenül lett sikersztori, Izrael mint társadalom nagyon más, mint az egykori kelet-európai szovjet tartományok, nyugatias, modern, pénzalapú világ, integrálódni alighanem csak a most felnövő nemzedék lesz képes, felcserélve a belorusz és orosz nyelvet az ivritre. Az unokákkal együtt pedig visszavonhatatlanul múlttá válik az elhagyott szülőföld, benne a kibeszéletlen kínokkal. 1937. november 29. és 30. pedig semmitmondó dátummá válik korábbi, későbbi és a soron következő rettenetek öröknaptárában.

„Hervadáskor, pusztuláskor, / Novemberi dérhulláskor, / Tinálatok, lent a kertben / Most is hull a falevél. / Most is hervadt a fa lombja, / De most mintha sírva szólna: / Ugye, ugye nem hittétek, / Rövid a nyár, itt a tél." Ekként gordonkázik a fiatal, mondhatni, még Ady előtti Ady. Persze, az ősz- és télidő mindig is metafora volt, *Szeptember végén* Petőfi a síron túli hitvesi hűségre kérdezett rá, Arany pedig magát az öregedést írta le évszakváltásként: „Őszbe csavarodott a természet feje, / Dérré vált a harmat, hull a fák levele." Ennek a lírai felfogásnak látszólag ellentmond, hogy a fogalomkört sokan ártalmatlannak vélik. Időjárást emlegetni eszerint annyi, mint kényes témákat, például politikát kerülni, egyszóval mellébeszélni. Hát ez mostantól másként van.

Színházi élményre vágyva október végén beültem egy közepes nagyságú budai teátrumba. Még nem gördült fel a függöny, a nézőtér világos volt, de már némára állítottam az okostelefonomat s hirtelen késztetéssel körülnéztem a sorok között. Meglepve tapasztaltam, hogy az alkalomhoz illő színházi öltözékkel szemben viszonylag sokan ülnek kabátban, meleg pulóverben vagy nyakukon összehúzott sállal. Ettől a látványtól hirtelen ösztönösséggel magam is borzongani kezdtem, s ekként tudatosodott bennem, hogy a terem hőmérsékletét a fűtési időszak kezdete ellenére nem emelték kellően langyos szintre, s ez a hűvösség nyilván összefügg a sajtóban nap mint nap emlegetett energiatakarékossággal. Igazi hideg akkor még nem volt, ám a hírek ismeretében csekély képzelőerővel is be lehetett látni, hogy eddigi szokásainkat érintő változások részesei vagyunk. Mert, hogy csak a nyilvános szórakozóhelyeket említsem, több vidéki színház a közelítő fagyra való tekintettel átmenetileg hamarosan bezárja kapuit, és alig hiszem, hogy a nehezen fűthető nagy hangversenytermek elkerülhetik a részleges szüneteltetést, s a múzeumokat, ha nyitva tartanak is, legfeljebb télikabátban lesz érdemes meglátogatni. Akadémiai intézetek egész sora jelentette be, hogy munkatársai jövő év március végéig otthoni foglalkoztatásra térnek át.

A világjárvány által amúgy is meggyötört vendéglátóipar és kiskereskedelem további veszteségekkel, csődökkel számol, a bölcsődék, óvodák hazaküldik a gyerekeket, az egyetemek hallgatóikat, postahivatalok, orvosi rendelők szűnnek meg, vagy függesztik fel ideiglenesen működésüket – egyszóval mindaz, ami eddig kisebb-nagyobb gondokkal együtt rendes életünkhöz tartozott, egy kivételes helyzet függvényévé válik. És ez a helyzet nem egyedül a természeti erők kiszámíthatatlan szeszélyének következménye, hanem a szomszédban dúló háborúé, amelyből kormányfőnk bizonykodása ellenére nem tudunk egészen kimaradni. Közéletünk három főszereplője mostantól december, január és február lesz, noha senki sem választotta őket, nincs se parlamenti képviseletük, se médiatámogatásuk. Szó szerinti hidegháborúban élünk, mondhatni, a hideg hadüzenet nélküli, különleges hadműveletet folytat ellenünk, a szokásos előnyomulások, visszavonulások, elterelő mozdulatok és rajtaütésszerű rohamok formájában. A napi időjárás-jelentések katonai helyzetértékelésekkel érnek fel, maga a „front" kifejezés is elveszíti a meteorológiában használatos jellegét. S ebben a sajátos természeti, ám mégis politikai helyzetben a békén kívül, amelynek még körvonalait sem látjuk, egyetlen enyhülésben lehet reménykedni: a jövő tavaszban.

„Bleib gesund! Azaz: „Maradj egészséges!" Ez a búcsúzáskor használt német formamondat alighanem megmarad a Covidból, amelynek ugyan még nincs teljesen vége, de legalábbis itt, Berlinben, mintha lecsengőben volna. Tulajdonképpen helyettesíti a szlenges „Tschüss"-t vagy a finomabb „Auf Wiedersehen"-t. A dolog logikus, hiszen a viszontlátásra is akkor van nagyobb esélyünk, ha egészségesek maradunk. Egyre inkább szűnőben van a másfél méteres távolság, amely a járvány tetőpontján még általános és spontán volt. A maszk egyelőre maradt, legalábbis az orvosi rendelőkben és a nyilvános közlekedési eszközökön, bár egyre többen húzzák lejjebb, hogy legalább az orrukon szabadon lélegezhessenek. Az éttermekben gyakorlatilag alig látni, az utcákon is csak ritkaságképpen. Rám ez a lazulás akként hat, hogy egyre gyakrabban felejtem el magamhoz venni a fura álarcot, úgy, hogy mielőtt villamosra ülnék, gyakran be-beszaladok egy gyógyszertárba, ahol darabja két euróért kapható – jelenleg már nyolc ilyen kisegítő példányt őrzök. A választék színben és formában egyre gazdagabb: léteznek különös gyerekmaszkok mesealakokkal, ruhaszínhez vágó divatos szabásúak, kifejezetten csinos példányok.

Ha belegondolok: a 2020-as és 2021-es évben több milliárd ilyen védőálarc készült, zömmel kínai gyártmány. Hatalmas üzlet lehetett, talán az oltóanyagénál is nagyobb. Elmúlik egy-két évtized, a Covid szóhoz már lábjegyzet kell a korról szóló regényekben, maszkot pedig legfeljebb ott hordanak, ahol eddig is viselték: az agyonszennyezett ázsiai nagyvárosokban és a kórházak műtőtermeiben. Túléljük ezt a járványt, rémisztő áldozatszámával, lélegeztetőgépeivel és kórházi folyosókon összezsúfolt betegeivel, ahogy túléltük a középkori pestist és kolerát, az újkori gümőkórt, a legújabb kori spanyolnáthát és a mai is körülöttünk kísértő új meg új pandémiákat. Valami okból az emberiség túlélésre van ítélve, s mindannak dacára, ami vele vagy éppen általa, az ő hanyagsága, nemtörődömsége miatt történik, újra meg újra kitalál, ha mást nem, önbiztatásként egy-egy pár szótagos közhelyet: „Bleib gesund!"

Hargitai Miklós

Száraz november

Száz vagy akár csak tíz év átlagában a november a legcsapadékosabb hónap errefelé: akár az évi szokásos mennyiség 20-25 százaléka is ilyenkor hullik le. Ehhez képest idén november 16-án esett először (mármint a hónapon belül); annyi, hogy mire leért a földre, már föl is száradt. Kiszáradásnak indultak az eredetileg Ausztrália félsivatagos vidékéről ideszármazott, de a kedvező spanyol életfeltételek között invazív fajjá vált eukaliptuszok. Sok a gond velük, mert az elszáradt leveleik és a platánokéhoz hasonlóan foltokban hulló kéregdarabjaik tartalmaznak valami gyantaszerű, könnyen gyulladó illóolajat, ezért a eukaliptuszbozót, különösen szárazságok idején, rendkívül tűzveszélyes, maguk a fák pedig túlságosan mélyre fúrják a gyökereiket, és a maradék nedvességet is kiszippantják a talajból. Az eukaliptuszok miatt az aljnövényzet kipusztult, a gyep megszűnt, a folyók elapadtak.

Másfelől napközben 24-26 fok van, a tengervíz hőmérséklete – ha alulról is – súrolja a 19 fokot, délutánonként fürdőzésre csábít az idő, és sokan engednek is a csábításnak. Malaga délnyugati szélén, az irodanegyed és a repülőtér között a part délutánonként leginkább egy fókatelepre hasonlít: ahogy a nyugati (azaz kevésbé sziesztacentrikus) cégeknél lejár a munkaidő, a plázs megtelik fekete neoprén ruhába öltözött szörfösökkel. Türelmesen várnak a sorukra, hogy a kőmóló szélárnyékában, közel s távol az egyetlen nagyjából hullámmentes helyen vízre tehessék a deszkát, aztán beúsznak, és boldogan vitetik kifelé magukat a másfél-két méter magas tarajos hullámokon. Bal felé Malaga kikötője, jobbra a környék egyetlen vízfolyásának deltája (flamingókkal!). A látótávolság pár kilométer: napok óta a Szahara felől fúj a szél, a levegőben száll a finom, vöröses por, és ha valaki este leparkol az utcán, reggelre úgy néz ki az autója, mintha pár évre a Marson felejtette volna.

A partközeli kioszkokban egy euró a hűtött Fanta – egyelőre még hűteni kell, különben nem üdít –, a boltokban inkább csak 60 cent. Az irodatömbök mögött lakóépületek sorakoznak. A hangulat olyan, mintha a Bikás park környékén járnánk (Budapest, XI. kerület, lakótelepi övezet), csak itt alacsonyabbak a házak, és nem panel, hanem tégla az építőanyag. A szalagházak között iskola: a hatalmas tornapályán épp edzés van, tucatnyi kosárlabdaedző foglalkozik két-háromszáz gyerekkel. A városnak az európai élvonalba tartozó kosárcsapata van; az a benyomásunk, hogy az utánpótlás elég széles bázisra támaszkodik. Este fél hét felé kezd sötétedni, de ez sem a kosarasokat, sem a szörfösöket nem zavarja: a pályákat fénybe borítják a reflektorok, és a strand is ki van világítva – nagyjából Malagától Marbelláig, leszámítva persze a már említett flamingótanyát –, a tengeren meg nincs mit nézni, a közlekedés a hullámokon garantáltan egyirányú.

Az élet a maga megszokott ritmusában csordogál. Mint megtudtuk, a napi időbeosztás – tehát az, hogy reggel 9 előtt alig nyit ki valami, cserébe este

9-kor nagyobb a forgalom, mint nálunk a kora esti csúcsidőben – nem is feltétlenül az időjáráshoz igazodik: a spanyolok korábban egy másik időzónához tartoztak, és egyszerűen úgy maradtak, mert lélekben nem volt kedvük váltani – nekik ne mondja meg senki, hogy mikor kezdődik vagy végződik a nap.

Az általános iskola is 9-kor startol, a középiskolában 8.15-kor csöngetnek be. A ház, ahol lakunk, 7.30-kor kezd ébredezni. Az iskolabusz 7.50-re jön a gimnazistákért, és egy órával később a kisebbekért. A nappalok hosszúak – nagyjából 1500 kilométerrel vagyunk közelebb az Egyenlítőhöz, mint Budapest; itt nincs olyan nagy különbség az évszakok között. Ennél a mostaninál persze azért hűvösebb szokott lenni az ősz, de nem sokkal. Tél – abban az értelemben, ahogyan otthon – nincs. De aki esetleg amiatt aggódik, hogy a karácsonyt ünneplik-e, megnyugodhat, mint ahogy mi is megnyugodtunk, amikor Torremolinos egyik nagy bevásárlóközpontjában, ahová kifejezetten a tűző nap elől húzódtunk be hűsölni, akkora műfenyő fogadott, akár egy közepes templomtorony. A látványt még szokni kell: miközben fölöttünk a hegyen, Benalmadena Pueblóban (ez gyakorlatilag a Benalmadena nevű kisváros „ófaluja") az „andalúzbarokk" templom körül a pálmafákon esténként neon rénszarvasok és betlehemi csillagok világítanak, a levegő balzsamosan meleg, a teraszok tele vannak, és az asztalok között szalmakalapos tenor énekel önmagát gitárral kísérve, kissé hamisan, de nagyon elszántan.

Még egy pillanatra visszakanyarodva a szárazsághoz: alkoholt nem fogyasztván még nem látjuk át mélységében, hogyan állnak ehhez a kérdéshez Andalúziában, de ittlétünk eddigi három hónapja alatt egyetlen részeg vagy csak ittasnak látszó emberrel sem találkoztunk (és ebbe beleértendő az ősztől tavaszig itt időző észak- és nyugat-európai nyugdíjas populáció is). Hogy az éghajlathoz van köze, a több fényhez vagy valami máshoz, az nem világos, mindenesetre úgy fest, mintha az emberek itt nem – vagy nem annyira – szorulnának rá, hogy szesszel dobják fel a napjaikat. Van viszont jó néhány, a (mindenféle) drogoktól történő megtisztításban utazó intézmény, és egyébként is virágzik a rekreációs ipar. Egy ismerősünk, aki az IT-szektorban dolgozik, de előző életei valamelyikében személyi edző is volt, rendszeresen kapja az állásajánlatokat: minden pénzt megadnak az idős(ebb)ek tornáztatásában jártas, angolul beszélő szakemberekért. A svédek, dánok, norvégok stb. közül korra való tekintet nélkül mindenki tud angolul. Azt pedig, hogy „minden pénzt megadnak", úgy kell érteni, hogy a kínált fizetések nagyjából egálban vannak a programozók díjazásával – és a kódírókat itt is jól fizetik.

Egyszóval, ha „úgy" nézzük, nemcsak a november száraz, hanem – az augusztustól máig eltelt idő tapasztalatai alapján – valószínűleg az egész év. Ami azért nem azt jelenti, hogy nem isznak: állítólag kifejezetten finomak és egész biztosan magasra árazottak az itteni édes borok, a sörkedvelőknek meg igazi Kánaán a vidék, rengeteg kisebb-nagyobb ismeretlen márkával. Csak valahogy nem azért isznak, hogy elfelejtsék, milyen az élet.

Immár azt is tudjuk, hogy az iskolában havonta három napot a szülő is igazolhat. „Nem kell hozzá orvosi papír?" – kérdeztük, de kiderült hogy nem kell: abból indulnak ki, hogy a szülő is el tudja dönteni, beteg-e a gyerek, egyébként meg nem feltételezik senkiről, hogy hazudna. Egyébként más-

hol sem: az önkormányzat melletti nagy parkolóban például becsületkassza van, ennek ellenére mindig azt látjuk, hogy a leparkoló sofőrök addig keresik a sárga mellényes parkolóőrt, amíg meg nem találják. A település megváltozott munkaképességűeket foglalkoztat, az önként adott bevételt rájuk költik – ehhez nem fűznék hozzá semmit (gondolatban mindenki vegye elő a kedvenc magyarországi parkolós sztoriját).

Egyelőre világraszóló nyugalom van, de csak átmenetileg: mire a kedves olvasó belefog az e havi napló olvasásába, már jócskán benne leszünk a világbajnokságban, ahol Spanyolország is játszik. Egy nemzetközi statisztikában nemrég azt olvastuk, hogy a spanyolok 51 százalékát érdekli a vb – lehetséges, hogy így van, de mi jobbára azokkal találkozunk, akik ebbe az 51 százalékba tartoznak. Mindegy, hamarosan ki fog derülni, hogy mit is jelent errefelé a foci, és szerepel is a képzeletbeli bakancslistán, hogy egy rövid időre valahogyan mi is belekóstoljunk. Hogy valamelyik városszéli kivetítős vb-kitelepülés vagy a bajnokság adja majd a keretet, az tulajdonképpen mindegy, bár akikkel a témáról beszélni szoktunk, azok azt mondják, hogy még nem láttunk semmit, amíg nem láttuk a spanyolokat a válogatottjuknak szurkolni. És van még egy eleme a kívánságlistának, amit talán le sem kellene írni, de hát ez az igazság: szeretnék egyszer megnézni egy bikaviadalt vagy legalább valamit, aminek köze van hozzá. Állítólag létezik olyan verzió is, ahol mindenféle trükköket mutatnak be lovak és bikák közreműködésével, de a végén nem hal meg senki. Nem is az ölés lenne a lényeg – sőt –, de Malaga végső soron Hemingway városa (is), errefelé a bikákkal történő foglalatoskodás kihagyhatatlan része az életnek. Aréna van Benalmadénában és Torremolinosban is – a malagai pedig akkora, hogy repülőről, sőt talán a Holdról is látszik –, de most nincs szezon. Szeptember elején majdnem eljutottam egy viadalra valamelyik számomra ismeretlen andalúz kisvárosban (ahogy a plakáton állt: „ingyenes, de adományokat elfogadunk”). Végül aztán másfelé sodort az élet azon a hétvégén, a következő alkalmakra pedig tavaszig várni kell.

A mindennapok enélkül sem eseménytelenek. Nemrég kilátogattunk a fuengirolai ócskapiacra: egy futballpályányi parkoló, ahol szombaton mindent árulnak, a hamis Picasso-festménytől a kitömött bagolyig, a görkorcsolyától a horgászbotig – mint az Ecseri piac hátsó udvara, csak sokszoros méretben. Ruhát, ékszert, szuvenírt – mármint ha olyat keres az ember, ami igazán autentikus, és nem gond, hogy előtte másé volt – csak itt érdemes venni. Fokhagymát és paradicsomot is, ha számít az ár és a minőség. Mi végül nem igazán vettünk semmit, de nem is azért mentünk, az újságírói kíváncsiság vitt bennünket. Az ember úgy van vele, hogy nekünk azok helyett is nézelődnünk kell, akik nem lehetnek itt, és a piac biztosan benne van a top 10 látnivalóban. Minden ilyen lista szubjektív, de az enyémen az első helyen továbbra is a napfelkelte van. A második helyre pedig mostanában feljött a telihold: ennek ilyenkor van igazán varázsa, amikor már van egy kis pára is a levegőben, legalább esténként. Nem fáradoznék a leírásával, hogy milyen a tengerbe omló sziklák látványa, amikor a hold olyan fényerővel világít, hogy olvasni lehet mellette, és a tenger úgy ragyog, mintha a nap egy

fél nappal elnézte volna az időt – mindenesetre a telefonom lassan megtelik olyan képekkel, amelyekről otthon úgysem hiszi majd el senki, hogy nem valami trükkös programmal lettek összelegózva a vágólapon, hanem többékevésbé a valóságot ábrázolják.

Időközben sikerült megvásárolnom életem első spanyolországi biciklijét, egyenesen Palma de Mallorcáról – ott valamiért olcsóbb, és a helyi posta igazán jutányos áron szállítja át a szárazföldre –; most azzal töltöm a kevéske szabadidőmet, hogy a tengerpartot járva valószínűtlenül giccses fényképeket készítek pálmafákról, ember nem járta öblökről, elhagyott, vitorlájukat vesztett öreg szélmalmokról és a kagylók belsejében kincset kereső sirályokról.

A minap megvolt az első honvágy is: álmomban a Margit hídon álltam, a Vár felé néztem – közben tudtam, hogy nem vagyok ott, és valahogy hiányzott. Aztán felébredtem, és eszembe jutott, hogy igen, a Vár, a Karmeliták rendháza meg a Parlament… és már el is múlt a hiányérzet: ezt a fajta absztinenciát, ha összeszorított fogakkal is, még bírjuk egy darabig.

Végel László

Parlamenti csatatér

Csak kapkodom a fejem.

Mindenki a háborúról beszél. Nem csupán Ukrajnáról, hanem Koszovóról is. Miloš Vučević szerbiai kormányfőhelyettes és hadügyminiszter bejelentette, hogy a koszovói történések miatt Vučić államelnök utasítására készültségbe helyezték a szerb haderőt. Így adta a koszovói politikusok tudtára, hogy a katonaság kész Szerbia polgárai és a Koszovóban élő szerbek megvédésére. A tévében a politikusok a szerb hadsereg felkészültségét dicsérik. 1990-ben csak egy korszerű MiG-ünk volt, ma tizenhat. Fegyvereket vásárolunk Franciaországtól, Amerikától, Oroszországtól és Kínától, tehát senkinek sem vagyunk elkötelezve. Fejlesztjük a szerb hadiipart, aknákat és golyókat szállítunk külföldre, de természetesen betartjuk a nemzetközi előírásokat, ha netán szerb fegyver az ukránok kezébe kerül, arról nem tehetünk, ezt kérjék számon a viszonteladóktól.

A polgárok ijedten felkapták a fejüket. Mit jelent ez? Újra hadba készülünk a NATO-ellen? Vučić elnök harcias hangnemben nyugtatja őket. Csakis békés eszközökkel érünk célba. Ha békét akarsz, készülj fel a háborúra, hangoztatják a kormánypárti politikusok.

A háborús hangulat gerjesztésének magyarázata abban rejlik, hogy a koszovói kormány törvényt hozott, mely szerint Koszovó minden polgára köteles az autóját Koszovóban regisztrálni és RKM rendszertáblával közlekedni, ellenkező esetben 150 eurós büntetést szabnak ki rá. Erre a koszovói szerbek kivonultak minden intézményből, éspedig azért, mert többé nem regisztrálhatják az autóikat a szerbiai városukban, koszovói rendszámtáb-

lákat kell kiváltaniuk. Nagy tömegdemonstrációra, útlezárásokra készülnek, mert úgy vélik, hogy emberi jogaiktól fosztják meg őket.

Az EU-politikusok nagy kínokkal keresik a kompromisszumokat. Nem látom a megoldás kulcsát, egyben azonban biztos vagyok. Ha a koszovói szerbek ugyanilyen eréllyel védték volna az albán kisebbség jogait a Milošević-korszakban, akkor erre nem került volna sor. De ezt ma már nem emlegeti senki. Tabutéma lett. A koszovói helyzet miatt Vučić elnök lemondta külföldi útjait. A sajtó sorsdöntő napokat helyez kilátásba. Vučić elnök részt vesz a kormányülésen, majd találkozik a kínai és az orosz nagykövettel. Késő éjszakába nyúló tárgyalás Vladimír Bilčík EU-biztossal.

A harcias hangulat a parlamentben is eluralkodik. Az egyik kormánypárti tisztviselő orális szexre biztatja az ellenzék egyik képviselő asszonyát. Csakhogy ezt nem hallotta a parlament kormánypárti elnöke. A parlament alelnök asszonya sem takarékoskodik az ironikus megjegyzésekkel. A pulpitusról odaszól: miért flangálnak, miért illegetik magukat az ellenzéki hölgyek a kormánypári padsorok előtt? Talán felkínálnak valamit? Mindez még nem képvisel háborús veszélyt, csak az erotikus militarizálásról van szó. Természetesen az erőszak politikai síkra, háborús retorikába terelődik. A kormánypárt heves offenzívát indít, nemzetárulással, idegen érdekek kiszolgálásával vádolja az ellenzéket, amely nem takarékoskodik a válasszal. Szerinte a kormánypárt titokban kiszolgáltatja a koszovói szerbeket az albánok kénye-kedvének.

A parlamenti hangnem kiköltözik az utcára is. Bombát dobtak egy palánkai házra. Belgrádban immár fényes nappal is lövöldöznek. Eddig csak éjszakai lövöldözésekről olvashattam. Újvidék sem marad el, ott is lövöldöznek fényes nappal. Az ellenzéki *Danas* című naplap újságíróit e-mailban fenyegetik. Lőfegyverből kilőtt sorozat betöri a *Danas* szerkesztőségének ablakait. Az újságírók úgy járnak, mint a *Charlie Hebdo* munkatársai, fenyegetődznek a levélírók. Miért? Azért, mert a *Danas* szerkesztősége, a Nova S és N1 tévécsatornák munkatársai „nyíltan támogatják Albin Kurtit és a többi albán szeparatistát", gyalázzák a Boszniai Szerb Köztársaság szerb nemzetiségű lakosságát, a montenegrói szerbeket pedig foghíjas csetnikeknek nevezik. Az pedig vérig sérti őket, hogy az *Europride* ellen tüntetéseket szervező szerbeket ortodox táliboknak nevezik. A belügyi szervek „intenzíven nyomoznak", de hetek múlva sem bukkannak a tettesek nyomára. A kormánylapok sem tétlenkednek. A belgrádi *Blic* napilap közhírré teszi, hogy az albán szeparatisták fenyegetőznek. Bombákat helyeznek el Szerbia városaiban. Belgrád, Újvidék, Kraljevo és Prijepolje utcáit vér fogja beborítani, szétszaggatott emberi testrészek fognak repülni a levegőbe, és ráragadnak a falakra. A fenyegetés ezekkel a mondatokkal fejeződik be: „Szabadságot Koszovónak!" Ezek a tettesek is ismeretlenek maradtak.

Ennél is nagyobb csata dúl a szerbiai parlamentben. A maffiózók Vučić elnök meggyilkolására készülnek, esküdöznek a kormánypártiak. Az elnök elleni merényletek veszélyét már évek óta ecseteli a bulvársajtó, de az elnök mindig nagyvonalúan azt válaszolta, hogy nem annyira fontos az ő élete, mint a koszovói szerbeké. A merényletek napirenden voltak, de a tervezők

ismeretlenek maradtak. A rendőrség nem hozta nyilvánosságra a nyomozás eredményét, az ügyészség hallgatott, most azonban fordult a kocka. Kiderült, hogy a rendőrség sorsöntő és terhelő tanúvallomás birtokába jutott.

Szerbiában jelenleg a legszenzációsabb per Veljko Belivuk maffiózó bandája ellen folyik. A fociszurkolókként megszervezett csoportot az ügyészség számtalan kegyetlen gyilkossággal vádolja, többek között azzal is, hogy a meggyilkolt emberek testét bedarálták, és úgy vetették a Dunába, hogy ezzel eltüntessenek minden nyomot. A tárgyalások kezdetén a bandavezér társai azzal védekeztek, hogy ők valójában ártatlanok, hiszen a szerb kormány szolgálatában álltak. Ők verték szét a tüntető diákokat, biztosították Vučić elnök meetingjeit és elhallgattatták a kormányellenes fociszurkolókat. Többek között személyesen találkoztak Vučić elnökkel és Vulin belügyminiszterrel. Az ellenzék kapva kapott az alkalmon, és azt bizonygatta, hogy a kormány szoros kapcsolatban állt a maffiózókkal. A kormánysajtó tiltakozott, és azzal vádolta az ellenzéket, hogy hitelt ad a bűnbanda vallomásának.

Ekkor azonban váratlan fordulat történt. A bűnbanda egyik tagja, Srđan Lalić 18 éves fogházbüntetés árán kiegyezett az ügyészséggel, részletes vallomást tett, amelyben elmondta, hogy a banda tagjai merényletet terveztek Aleksandar Vučić államfő ellen a Stefan Nemanja-emlékmű felavatásakor. Ennek ismeretében a kormánypárt képviselői a parlamentben heves ellentámadást intéztek az ellenzék ellen: azzal a váddal, hogy az ellenzék elnökgyilkossággal vádolt alantas szándékú maffiózókat vett védelmébe, és a bűnözők vallomását tartotta hitelesnek. Eközben megfeledkeztek arról, hogy ezúttal ők is egy bűnöző vallomására hivatkoznak.

Remélhetőleg a bírósági tárgyaláson kiderül az igazság, Vučić elnök azonban nagyvonalú marad. Hitelesnek tartja a vallomást, és a tévében elmondta, hogyan viselkedett azon a kritikus napon, amikor merénylet készült ellene. A belügyi szervek tájékoztatták a mesterlövészek szándékáról a Nemanja-szobor leleplezésekor megrendezett nagyszabású ünnepségen, ő azonban elutasította, hogy páncélmellényt viseljen. Bátran állt ki a nyílt színen felállított szószék mögé. Némi humorral vegyítve elmondta azt is, hogy mielőtt az emelvényre lépett volna, Vulin belügyminisztert faggatta: „Mi bajod van, mit reszketsz a félelemtől?”

Később a belügyminiszter elismerte, hogy a kormány többi tagjával együtt nagyon is félt.

A merénylet azonban elmaradt.